

HERRASMIEHIÄ - SANKAREITA - VAKOILIJOITA

(Julkaistu aikaisemmin Helsingin Reservin Sanomissa)

LEIJONIA, RUUSUJA JA "KULMARAUTOJA"

Suomalaiset sotilasarvomerkit ovat tietysti tulleet tutuiksi kaikille varusmiespalvelustaan suorittaneille, mutta kysymyksiä herää kuitenkin usein. Mikä mies on esim sellainen, jolla on kauluslaatatassa korpraalin natsa ja tähti? Tähän ja moneen muuhun kysymykseen löytyy vastaus tamperealaisen Apali Oy:n kustantamasta kirjasta Itsenäisen Suomen sotilasarvot ja -arvomerkit. Kirja perustuu tekijänsä, yllil Marko Palokankaan Kadettikoulussa (korjaan, Maanpuolustuskorkeakoulun perustutkinto-osastossa...) laatimalle tutkielmalle.

Aihetta ei ole juurikaan käsitelty aikaisemmin ja kirja on näin ollen erittäin tervetullut lisä meidän varsin niukka sotilaspukukirjallisuuden joukkoon. Kirjan painotyö on hyvää ja kuvitus monipuolinen. Perinteisen kustannustoimittajan olisi kuitenkin ollut syytä käydä teksti läpi ja poistaa jotkut yleiskielelle vieraat sotilaskielen ilmaisut sekä muutamat turhat toistot.

Arvomerkit eivät myöskään ole irrallinen ilmiö, vaan niiden kehitys heijastaa ensinnäkin sotilaspukujen kehittymistä (johon taas vaikuttaa yleisen muodin trendit) ja toiseksi yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia, joiden seurauksena esim kanta-aliupseerien asema (ja nimikin) ovat muuttuneet. Tämä muutos on näkynyt monin tavoin puku- ja myös arvomerkkikysymyksissä. Toivottavasti tämäkin puoli asiasta löytää tutkijansa.

Palokankaan kirja kuuluu ehdottomasti kirjajhllyyn, mikäli on vähääkään kiinnostunut suomalaisen sotilaan ulkoisen kuvan kehittymisestä.

JÄÄKÄRILIIKKEESTÄ TIILISKIVEN VERRAN TIETOA

Näyttäisi olevan muodikasta kirjoittaa liki tuhatsivuisia kirjoja aiheesta kuin aiheesta. Dosentti Matti Lackmanin uusi kirja Suomen vai Saksan puolesta? (Otava, Helsinki 2000) on paitsi 879 sivua laaja myös alaotsikkonsa pituudelta Suomen mestaruutta tavoitteleva esitys jääkäriiliikkeestä. Kirjan alaotsikko on nimittäin "Jääkäriiliikkeen ja jääkäripataljoona 27:n (1915-1918) synty, luonne, mielialojen vaihteluita ja sisäisiä kriisejä sekä niiden heijastuksia itsenäisen Suomen ensi vuosiin saakka".

Jääkäreistä on jo 60-luvulla ilmestynyt Matti Lauerman laaja "puolivirallinen" historia. Lackmanin kirja on luonteeltaan tyystin erilainen. Hän esittää laajasti jääkäriiliikkeen ns negatiivista historiaa eli tyytymättömyyttä, kurittomuutta ja suoranaista kapinamieleilälaa. Kirjan otsikon kysymykseen Lackman vastaa itse toteamalla jääkäreiden hänen mielestään toimineen ennen muuta Saksan hyväksi.

Jääkäriiliike on ns isänmaallisessa aatemailmassa eräs keskeinen, lähes pyhä instituutio. Kun historia ei kuitenkaan ole koskaan yksiselitteisesti musta-valkea, on hyvä että myös jääkäriiliikettä tutkitaan monipuolisesti. Lackmanin kirja ei laajuudestaan huolimatta ole mikään "lopullinen historia", eikä se siihen pyrikään. Jääkäriiliikkeen ympärillä riittää vielä tutkimista ja Lackmanin kirja tulee aiheuttamaan melkoisen keskustelun.

VAKOILUA SUOMESSA

Juha Pohjonen Joensuun yliopistosta on koonnut tiedot kaikista Suomessa vuosina 1945-1972 maanpetoksesta tuomituista henkilöistä. Maanpetturin tie (Otava, Helsinki 2000) perustuu mm poliisiviranomaisten laatiimiin kuulustelupöytäkirjoihin. Noin 550 sivun mittaisen kirjan luettavuutta haittaa jossain määrin yksityiskohtien suunnaton määrä ja

jossain määrin esiintyvä toisto. Kyseessä on kuitenkin ensimmäinen laajempi selvitys siitä, mitä kaikkea tietoa on luovutettu vieraan vallan edustajille ja mistä syistä. Todennäköistähän myös on, että kiinnijääneet ja tuomitut muodostavat vain jäävuoren huipun.

RAUHANKUMPPANUUDEN KÄSITTEITÄ

Pääesikunnan kansainvälinen osasto on julkaissut täysin uudistetun painoksen kirjasesta Suomi ja NATO:n rauhankumppanuusohjelma. Siitä selviää mm suuri määrä NATO:n viljelemiä lyhenteitä ja Pfp-toiminnan eri osa-alueet käydään läpi.

PERINTEET KUNNIAAN

Suomen puolustusvoimien joukko-osastojen historiikkeja ilmestyy melko harvakseltaan. Yleensä kirjahanke liittyy joukko-osaston tasavuosimerkkipäivän viettoon. Viime vuoden lopulla ilmestyneen Viipurin Rykmentin historiikin "Karjalan puolustaja 1626-1940" ilmestymisajankohta perustuu siihen, että rykmentin vuosipäivä vietettiin marraskuun 26. päivänä vuonna 1700 käydyin Narvan taistelun kunniaksi. Eli 300 vuotta tuli täyteen 26.11.2000.

Viipurin Rykmentin vuosipäivä ja muut perinteet kuuluvat nykyään Pohjois-Karjalan Prikaatille joka on tämän hyvin laaditun kirjan kustantaja. Kirja on saatavana ainakin Akateemisesta Kirjakaupasta ja suoraan Pohjois-Karjalan Prikaatista (PL 5, 80791 Kontioranta).

Puolustusvoimien ulkopuolella mm Sotilasperinteen Seura ry pyrkii toiminnallaan edistämään erilaisten sotilaallisten perinneasioiden tutkimista ja taltiointia. Tähän kuuluvat yhtä lailla viralliset perinteet (vuosipäivät, kunniamarssit) kuin myös sotilaan ja joukon ulkoiseen kuvaan (liput, puvut, merkit) sekä sotilaan elämään kuuluvat seikat (käytöstavat, kieli, ruokailu, varaskuntaelämä jne). Lisätietoja seuran toiminnasta saa allekirjoittaneelta.

Markus Anaja